

Jak lze rozřešiti otázku poddůstojníků jakožto instruktorů armády při kratší presenční službě?

Názory, jež předkládám vojenské veřejnosti v tomto článku, nejsou vyčteny z knih o jiných armádách, jejichž příslušníci nemají a ani nemohou mít zkušeností z kratší presenční služby vojenské po světové válce (a kdyby je i měli, mohli bychom jich sotva upotřebiti pro naše poměry), nýbrž vyplývají z dosavadních mých zkušeností v čs. armádě a dospěl jsem k nim samostatným úsudkem.

Jako důstojník pěchoty posuzuji poddůstojnickou otázku především pro tuto hlavní zbraň. Jelikož v době osmnáctiměsíčního výcviku nemůže již nastati podstatná změna (pro tyto dva roky si již nějak vypomůžeme), pomyslím v tomto pojednání již jen na službu čtrnáctiměsíční.

Zavedením čtrnáctiměsíční presenční služby v r. 1926 nastane v celé armádě veliký nedostatek poddůstojníků. Po ukončení výcviku nováčků odejde koncem listopadu každého roku veškeré staré

mužstvo a všichni poddůstojníci z presenční služby do zálohy, a setniny nebudou mít po 3—4 měsíce poddůstojníků ani pro vnitřní a strážní službu, neřku-li pro další výcvik.

Čeliti tomuto nedostatku předčasným povyšováním nováčků nelze, neboť odznak hodnosti nemůže nikdy nahraditi vojenskou zdatnost a zkušenost, nehledě ani k tomu, že právě nejschopnější nováčci přijdou sami teprve do škol.

Podle nového cvičebního řádu jest k výcviku zapotřebí značného počtu poddůstojníků a služební předpis Org-IV-1 systemisuje pro jednu pěší rotu se sníženým početním stavem (3 čety) 4 četaře, 6 desátníků a 14 svobodníků, t. j. více než čtvrtinu celého početního stavu roty, pro který jest předepsáno 88 mužů.

Pojednáváje zde o poddůstojnické otázce, nemám na mysli rotmistry, ač o nich služební předpis Org-7 mluví jako o poddůstojnících z povolání. Rotmistři, jsouce podle organizačních předpisů veliteli čet neb výkonnými rotmistry, jsou instruktory jen v širším slova smyslu, podobně jako nižší důstojníci.

Získání poddůstojníků-instruktorů představuji si takto:

Na svobodníky a desátníky vycvičíme vojiny povinné presenční službou jako doposud ve školách u pluku. Jest otázkou, nebylo-li by lépe — zejména bude-li zavedena předvojenská výchova mládeže — vybrati poddůstojnický dorost hned při nástupu nováčků k presenční službě (již v prvním týdnu) a prováděti výcvik těchto nováčků odděleně od ostatních. Jednak by pokračoval výcvik těchto inteligentnějších lidí rychleji, jednak by později požívali větší autority u svých druhů, kteří stejně s nimi nastoupili. Nebude-li výcvik příštích poddůstojníků prováděn odděleně od ostatních nováčků, bude jejich autorita v budoucnu značně ohrožena, jelikož ztrávilivše při výcviku několik měsíců pohromadě s ostatními, sprátelili se příliš, ukázali se leckdy neobratnými a pod. Vždyť při dvouleté presenční službě nabývali poddůstojníci autority teprve příchodem druhého ročníku.

Lze ovšem namítnouti, že často se pozná teprve v pozdější době výcviku, je-li voják schopen, aby mohl býti vycvičen na poddůstojníka. To jest ovšem pravda. Ale až bude zavedena předvojenská výchova mládeže, nebude již mít tato námitka té váhy, protože nováčci nastoupí k presenční službě vojenské mnohem připravenější než dosud. Ostatně v prvním měsíci výcviku lze provést výměnu neschopných vždy ještě beze škody.

Po zkušenostech, jichž jsem dosud nabyl, dospěl jsem k přesvědčení, že poddůstojník, který neprodělal aspoň celý rok vojenského výcviku, nemůže býti nikdy řádným instruktorem. Ba v některých odvětvích výcviku nestačí namnoze ani tato doba. Jmenuji jen instruktory v poddůstojnické škole, instruktory pro výcvik v lehkých kulometech, teorii střelby, vrhu granátem, poddůstojníky pro významnější stráže a pro dozorčí službu u praporu a pod.

Z plukovních poddůstojnických škol budou se nám však vraceti mladí poddůstojníci vycvičení za instruktory nedostatečně, dokud se nestane cílem těchto škol vycvičiti nejen pouhé poddůstojníky, nýbrž i instruktory aspoň dostatečně. Ale nejenom to. Ani jejich autorita (i když se bude jejich výcvik díti hned od prvopočátku odděleně) nebude vyhovovati přísným požadavkům, neboť plnou autoritu může si poddůstojník získati pouze svým větším vzděláním, hlavně však vojenskou zdatností a zkušeností. I když těmto

mladým poddůstojníkům přiznáme větší vzdělání a snad i zdatnost, zkušenost nemohou mít větší než jejich druhové z téhož ročníku.

Uvážíme-li, že jsou všude zařazeni vojíní menšinových národností, pak vojíní Slováci a hlavně neinteligentní a skorem vesměs negramotní Rusíni, a že po ukončení výcviku nováčků nastane výběr specialistů, jest jasno, jak těžký bude výběr poddůstojnického dorostu při čtrnáctiměsíční presenční službě. Nezbude než počítati i s lidmi méně inteligentními.

Poněvadž není možno, aby čtvrtina vojinů prošla poddůstojnickou školou, bude nutno povyšovati na poddůstojníky též zdatné vojíny rot. Proč vlastně předpisuje Org-IV-1 pro mírový stav tolik hodnoty u rot? Všechna místa arci nejsou nikdy obsazena; ale to jest jen důkazem toho, že tolik hodnoty není potřebí.

O povyšování vojinů presenční služby až do hodnoty četaře při čtrnáctiměsíční presenční službě, jsem toho mínění, že takové povyšování jest — s výjimkou důstojnických aspirantů — téměř vyloučeno. Podle nového cvičebního řádu jsou četaři též zastupci velitelů čet. Jest možno v době čtrnáctiměsíční služby vojína pro takový úkol vycvičiti? Jako příklad povyšování poddůstojníků do hodnoty četaře uvádím, že u praporu mně podřízeného mohli býti až do konce března minulého roku povýšení na četaře jen tři desátníci za 15—18 měsíců presenční služby. Jsme-li při povyšování rigorosními, nelze nám jednati jinak.

Četaři mohli by se státi nejzdatnější desátníci před přeložením do zálohy, osvědčili-li se při výcviku nováčků dobrými instruktory. Povýšení bylo by pro ně jakousi odměnou.

Myslím, že z dosavadního pojednání o poddůstojnické otázce jest zřejma nezbytnost, aby vedle těchto poddůstojníků presenční služby zaveden byl nižší poddůstojnický sbor z povolání. Jsem zcela přesvědčen, že se při čtrnáctiměsíční službě bez takových poddůstojníků neobejdeme a že jest již svrchovaný čas k urychlení příprav.

Získání sboru nižších poddůstojníků z povolání představuji si takto:

Místo systematisovaných četařů s denním platem 3.50 Kč stanoví se pro schopné poddůstojníky presenční služby, kteří se dobrovolně přihlásí, závazek ke službě na několik roků s vyššími požitky a nárokem na odbytné, případně na pozdější převzetí do sboru rotmistrů. Pro jeden pěší pluk bude zapotřebí takových délesloužících aspoň 60, pro hraničářský a horský prapor asi 25. Zrušením hodnoty četařů presenční služby sníží se též náklad finanční.

Podotýkám, že tohoto mínění byl jsem již před vyjitím výnosů MNO o púllelních peněžitých odměnách pro délesloužící. Výzvu ve Věstníku MNO. čís. 17. ze dne 22. března 1924 nelze pokládati za definitivní rozřešení poddůstojnické otázky, ač i tento krok vítáme s povděkem.

Tímto způsobem však nezískáme dostatečného počtu poddůstojníků, zejména povolí-li nezaměstnanost. Letošní rok nám ukázal, že poddůstojníků nepřihlásilo se tolik, jak bylo očekáváno, a že nemohli býti všichni přijati, protože komisionelně zjištěná kvalifikace (v mnohých případech) nevyhovovala. Výnos MNO hl. št. čj. 1988/24 org. dův. poukazuje na nedostatek přihlásivších se poddůstojníků a vyzývá všechny velitele, aby poučením o výhodách a pod. snažili se získati potřebný počet délesloužících. Tuto obavu mělo MNO za-

jisté už tehdy, když vydalo výnos o pololetních odměnách pro dělesloužící, a proto vypsal pro uchazeče poměrně výhodné podmínky.

Směle si troufám říci, že k další presenční službě na základě pololetních přídaveků nezaváží se poddůstojníci nejlepší. Každý mladý muž ve věku 21—22 let musí se přece po uplynutí své vojenské presenční služby rozhodnouti pro založení jakési existence, ať už v občanském povolání či ve službě státní. Dosavadní naše instituce dělesloužících poddůstojníků však trvalé existence neškýtá. Závazek delší služby poddůstojníků končí každoročně a může trvati nejvýše pět let. Přirozeným následkem toho bude, že ti, kteří se nám přihlásí, nebudou lidé s inteligentním povoláním, nýbrž z velké části lidé, kteří jsou pouze nekvalifikovanými dělníky a pod., muži bez existence, kteří budou hledati na vojně útočiště třeba jen prozatím. (Zde ovšem záleží na nás, abychom ponechali v další činné službě pouze nejschopnější a nikdy neponechávali neschopných jen proto, abychom docílili předepsaného početního stavu poddůstojníků.) Aby se počet přihlásek zvýšil, a tím aby byl výběr usnadněn, nezbude než sáhnouti opět k starým osvědčeným prostředkům. Vedle oné malé části dělesloužících, kteří budou převzati do sboru rotmistrů, musí míti všichni ostatní po uplynutí jisté (delší) doby ve službě ztrávené nárok na zřízenecká místa v civilní službě státní.

Ze shora uvedených a ještě jiných důvodů musíme získati poddůstojníky-instruktory armády i jiným způsobem, a to zřízením poddůstojnických škol pro jinochy od 17 let, kteří se podrobí dobrovolnému odvodu. S počátku musily by se takové školy zříditi pro pěchotu u každé pěší divise, pro ostatní zbraně dle potřeby. Později by se postupně zrušovaly a ponechal by se jich jen takový počet, jaký by přibližně odpovídal úbytku poddůstojníků.

Představuji si je o třech ročnících, jejichž učivo by bylo roztrženo tak, že by v nich absolventi nabyli všeobecného vzdělání v rozsahu učebné látky měšťanské školy a veškerého teoretického i praktického vojenského vzdělání. Těm z frekventantů, kteří v době své povinné návštěvy školní absolvovali úplnou školu měšťanskou, bylo by možno vstoupiti přímo do 2. ročníku. V těchto školách bylo by vše bezplatné, a proto by se frekventanti zavázali, že za každý rok ve škole ztrávený budou nasluhovati jeden rok přes zákonnou presenční službu. Po ukončení školy nastoupili by absolventi svou presenční službu zásadně jako desátníci (svobodníci), postupovali by pak podle svých výkonů v praktické službě na četaře a mohli by dosíci až hodnosti rotného. Plné čtyři roky měli bychom je pak k dispozici jako nižší poddůstojníky z povolání. Po splnění povinnosti nasluhování přes zákonnou službu měli by tito poddůstojníci automaticky nárok na jmenování rotmistry nebo na opatření míst v civilní službě státní. Jen poddůstojníky, kteří morálně nebo jinak nevyhovují, neb kteří se dobrovolně hlásí, propustili bychom s odbytým do zálohy.

Myslím, že takovým způsobem bylo by dobře postaráno i o dorost rotmistrů. Z takovýchto škol získali bychom jistě inteligentní poddůstojníky a výborné instruktory pro armádu. Jinoši od 17 let by byli zaopatření a měli by vyhlídky na dobrou existenci buď na vojně nebo i v občanském životě. (Vysvědčení z této školy musilo by býti pravoplatně uznáno za rovnocenné s vysvědčením školy měšťanské.) Pro vojenskou správu měli by poddůstojníci z takových vojenských škol vyšší ještě tu velkou výhodu, že by v nich byli vy-

chování v našem duchu (láska k vlasti a národu, oddanost, smysl pro povinnost atd.).

Mezi žactvem těchto škol musily by ovšem býti zastoupeny též menšinové národnosti, a určitý počet Slováků a Rusínů, protože při krátké presenční službě je nezbytno, aby byl též dostatek takových instruktorů, kteří ovládají úplně mateřský jazyk svých podřízených nečeskoslovenské národnosti. Je všeobecně známo, že dosud nemáme téměř žádných instruktorů znalých maďarského a rusínského jazyka.

Jak nepříjemně bude se jeviti nedostatek poddůstojníků při výcviku jiných zbraní, lze si lehko představit. Vezměme na př. jezdectvo.

Nehledě na důležitost poddůstojníků u polních eskadron, kde z valné části musejí pod jejich vedením samostatně pracovati již malé oddíly, takže vyžadovati od nich odborné vzdělání je naprostou nutností, upozorňuji na toto: u každého jezdeckého pluku jest podle služební knihy Org-VII-1 předepsáno 39 četařů jako remontních jezdců. Tito četaři mají býti podle téhož služebního předpisu dělesloužícími.

Jaké jsou však poměry ve skutečnosti? Loňského roku byl na př. u jistého jezdeckého pluku z oněch 39 systematisovaných jezdců pouze jeden četař dělesloužící; ostatní remontní jezdci byli z mužstva sloužícího druhý rok. V druhém výcvikovém období v měsíci březnu měl týž pluk jen u remontní eskadrony 123 remont. O jiném jezdeckém pluku jest mi známo, že neměl ani jediného remontního jezdce dělesloužícího. Loňského roku sloužilo mužstvo presenčně ještě dva roky, letos a napřesrok již jen 18 měsíců; jak to bude vypadati s ježděním remont při 14měsíční službě?

Řešení této otázky ponechám však jezdeckým důstojníkům řádové služby.

Z důvodů, jež jsem v tomto pojednání uvedl, volám naléhavě po okamžitém rozřešení poddůstojnické otázky, a to ještě letošního roku, protože jinak po výcviku prvních nováčků se čtrnáctiměsíční presenční službou nebudeme vůbec s to prováděti další výcvik úspěšně, a naše armáda, která se tak slibně vyvíjí, octne se za krátký čas na tak nízkém stupni, že se naši nepřátelé budou těšiti z takového úpadku.

Jako nemůže velký průmyslový podnik pracovati úspěšně jen se svými inženýry, vedle nichž jest mu potřebí i mistrů a předních dělníků, tak jest v každé armádě k účelné práci v míru a za války mimo gázisty třeba i zdatných a zkušených poddůstojníků.

Technické vymoženosti světové války a zkracování presenční služby činí požadavek rychlého řešení této otázky naléhavějším než byl dříve.